

FIȘA DISCIPLINEI

Paleografii 1: Paleografie româno-chirilică

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Istorie medievală, premodernă și istoria artei
1.4. Domeniul de studii	Istorie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Arheologie
1.7. Forma de învățământ	Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Paleografii 1: Paleografie româno-chirilică (I)				Codul disciplinei	HLR1514
2.2. Titularul activităților de curs			Prof. dr. Ovidiu Ghitta				
2.3. Titularul activităților de seminar							
2.4. Anul de studiu	III	2.5. Semestrul	5	2.6. Tipul de evaluare	C	2.7. Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	1	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	14	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					24
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					60
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				108	
3.8. Total ore pe semestru				150	
3.9. Numărul de credite				6	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu este cazul
4.2. de competențe	Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sala indicată în orar
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sala indicată în orar

6. Competențe

6.1. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale/ esențiale	- Asimilarea și utilizarea conceptelor specifice domeniului - Capacitatea de a descifra diferitele tipuri de scriere româno-chirilică - Capacitatea de a transcrie și edita un text româno-chirilic - Cunoașterea principalelor categorii de documente româno-chirilice - Capacitatea de a contextualiza și analiza un text istoric
------------------------------------	---

Competențe transversale	• Dezvoltarea gândirii critice, • Etica profesională • Comunicare academică și științifică
--------------------------------	--

6.2 Rezultatele învățării

Cunoștințe	Studentul cunoaște alfabetul chirilic și particularitățile scrierii de tipar și cursive folosite de românii din Transilvania, Țara Românească și Moldova.
Aptitudini	Studentul este capabil să transcrie din alfabetul chirilic în cel latin un text tipărit sau scris.
Responsabilități și autonomie	Studentul poate preda conținuturile asimilate, dar le poate folosi și în propria activitate de cercetare sau de editare a unor texte românești scrise cu slove chirilice.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Înșușirea cunoștințelor necesare descifrării, înțelegerii și punerii în valoare a unor surse istorice primare
7.2 Obiectivele specifice	Cursul are ca obiectiv specific major inițierea studenților în descifrarea și transcrierea diferitelor categorii de documente redactate în limba română (cu ajutorul alfabetului chirilic) în Transilvania, Țara Românească și Moldova. Se urmărește, mai întâi, familiarizarea lor cu problematica începuturilor și evoluției scrisului în limba română, insistându-se pe câteva detalii necesare aprofundării acestui fenomen cultural și însușirii elementelor principale ale scrierii (alfabet, semne diacritice, prescurtări, modul de întrebuintare a slovo-cifrelor) Accentul cade apoi, precumpănitor, pe exerciții, pe îmbunătățirea cunoștințelor de specialitate, a tehnicilor de lectură și de transcriere a documentelor. Exercițiile sunt menite să-i familiarizeze pe studenți cu diferitele tipuri de scriere româno-chirilică și cu principalele categorii de documente/texte produse în perioada studiată.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Originea alfabetului chirilic	prelegere	
2. Perioada scrierii slavo-române	prelegere	
3. Începuturile scrisului în limba română	prelegere	
4. Elementele constitutive ale scrisului în limba română: alfabetul	prelegere	
5. Elementele constitutive ale scrisului în limba română: semnele diacritice	prelegere	
6. Sistemele auxiliare ale scrierii : prescurtările	prelegere	
7. Sistemele auxiliare ale scrierii : slovo-cifrele	prelegere	
8. Tipurile de scriere româno-chirilică	prelegere	
9. Practica scrierii româno-chirilice : materiale subiacente de scris	prelegere	
10. Practica scrierii româno-chirilice : cerneluri și alte lichide de scris	prelegere	
11. Practica scrierii româno-chirilice : instrumente de scris și auxiliare	prelegere	
12. Circulația și păstrarea manuscriselor și actelor de cancelarie	prelegere	
13. Criptogramele în scrierea chirilică românească	prelegere	
14. Plastografia	prelegere	

Bibliografie Bianu, N. Cartojan, <i>Album de Paleografie românească (scrierea chirilică)</i>, București, 1940; E. Vîrtosu, <i>Paleografia româno- chirilică</i>, București, 1968; C. Boroianu, <i>Texte vechi românești. Album de paleografie româno-chirilică</i>, București, 1972; V.Vasilescu, A. Boiangiu, <i>Scrierea chirilică românească</i>, București, 1982; N. Edroiu, <i>Paleografia româno-chirilică</i>, Cluj- Napoca, 2001		
8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
Exerciții: descifrarea și transcrierea unor texte		
1. Scrisoarea lui Neacsu din Campulung (1521)		
2. Psaltirea Scheiana (fragment)		
3. Tetraevanghelul lui Coresi, Brasov, 1560/1561 (Epilogul)		
4. Scrisoare catre judele orasului Bistrita (Fagaras, 26 noiembrie 1599)		
5. Autografe ale lui Mihai Viteazul		
6. Carte romaneasca de invatatura, Iasi, 1643 (Cuvant catre cetitoriu)		
7. Noul Testament, Balgrad, 1648 (fragmente)		
8. Molitvenic, 1676 (copiat de Popa Ursu din Cotiglet) fragment		
9. Singhelie data de mitropolitul Teofil al Ardealului la 25 ianuarie 1695		
10. Manifest de unire cu Biserica Romei, Balgrad, 1698		
11. Bucoavna, Balgrad, 1699 (fragmente)		
12. Catehismul lui Iosif de Camillis, Sambata Mare, 1726 (fragmente)		
13. Miron Costin (fragmente din Letopisetul Tarii Moldovei de la Aaron Voda si din De neamul moldovenilor)		
14. Hrisovul lui Constantin Brancoveanu pentru manastirea Cozia (1702)		
Bibliografie Bianu, N. Cartojan, <i>Album de Paleografie românească (scrierea chirilică)</i>, București, 1940; E. Vîrtosu, <i>Paleografia româno- chirilică</i>, București, 1968; C. Boroianu, <i>Texte vechi românești. Album de paleografie româno-chirilică</i>, București, 1972; V.Vasilescu, A. Boiangiu, <i>Scrierea chirilică românească</i>, București, 1982; N. Edroiu, <i>Paleografia româno-chirilică</i>, Cluj- Napoca, 2001		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Această materie întrunește toate calitățile în conformitate cu următoarele standarde:

- Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (<http://www.rncis.ro>)
- Clasificarea Ocupațiilor din România (<http://www.mmuncii.ro/>)

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Cunoasterea bibliografiei speciale a disciplinei	Examen scris	25%
	Cunoasterea evoluției scrierii romano-chirilice	Examen scris	25%
10.5 Seminar/laborator	Cunoasterea evoluției scrierii romano-chirilice	Examen scris	50%
10.6 Standard minim de performanță			
• Obținerea notei 5 pentru promovarea la toate cele trei criterii de evaluare.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)¹

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă							
								

¹ Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru *Dezvoltare durabilă* - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".